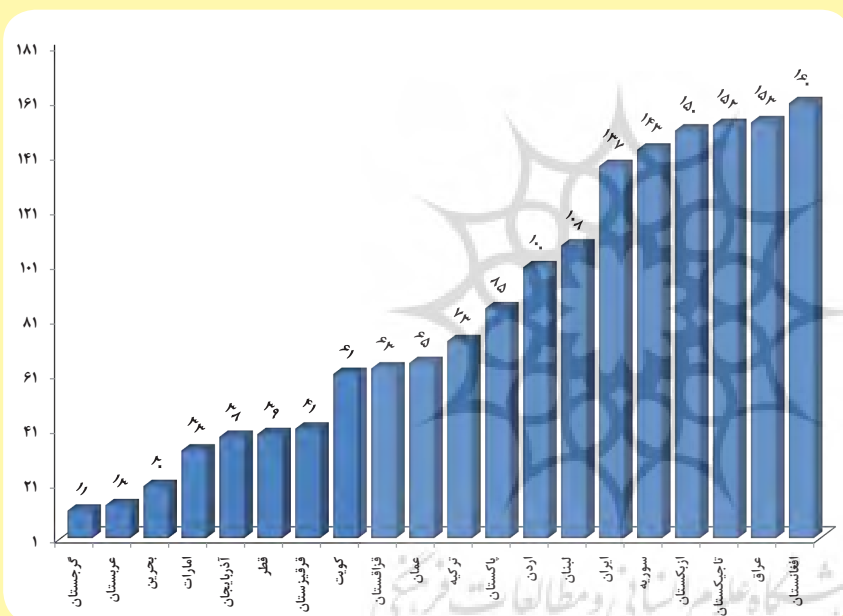

فاصله ما با دیگران در فضای کسب و کار در ۱۱ پرده

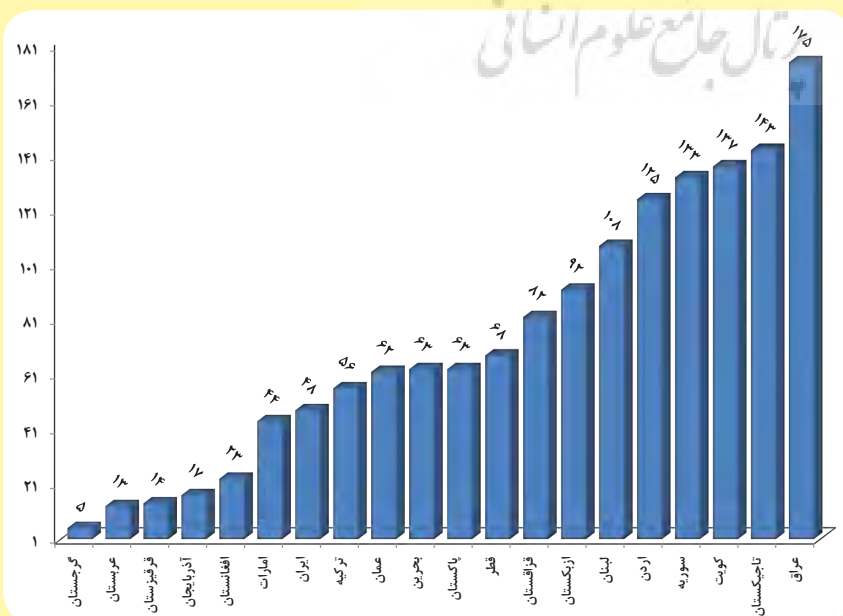
می‌خواهیم تا سال ۱۴۰۴ هجری خورشیدی، ایران را قدرت نخست اقتصادی منطقه کنیم، این یک الزام حاکمیتی است و نه توصیه‌ای محض. سند چشم‌انداز ۲۰ ساله ایران تصریح دارد: در چشم‌انداز بیست ساله، ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی، الهام‌بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل. یکی از ویژگی‌های جامعه ایرانی در افق ۱۴۰۴ چنین ترسیم شده است: باید به جایگاه نخست اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل دست یابیم. اما فکر می‌کنید با فاصله‌ای که اکنون ایران با دیگر کشورهای منطقه از حیث شاخص‌های کسب و کار دارد، رسیدن به جایگاه نخست آسان خواهد بود؟

تازه‌ترین گزارش گروه بررسی فضای کسب و کار بانک جهانی در ارزیابی اوضاع ایران در آستانه سال ۲۰۱۰ میلادی نشان می‌دهد، هر چند رتبه ما نسبت به گزارش سال قبل ۵ پله صعود از ۱۴۲ به ۱۳۷ ارتقا یافته است، روند بهبود این شاخص‌ها چندان امیدوارکننده نیست، زیرا وعده وزارت اقتصاد و دارایی این بود که رتبه ایران در آستانه سال ۲۰۱۰ دو رقمی خواهد شد. هر چند برخی کارشناسان نسبت به انطباق این شاخص‌ها با واقعیت‌های اقتصادی ایران انتقاد دارند و معتقدند باید مؤلفه‌های بومی و شرایط حاکم بر فضای کلی اقتصاد ایران را در نظر گرفت و در جهت بهبود واقعی فضای کسب و کار گام برداشت، این واقعیت را باید پذیرفت که اوضاع کاسی خوبی نیست و فاصله ما با دیگران در فضای کسب و کار با افق ۱۴۰۴ همخوانی ندارد. گروه تحقیق بازار بین‌الملل مصمم است در این گزارش، تصویری از فاصله ایران با کشورهای منتخب منطقه ارائه دهد. برای بهبود و مساعدتر شدن فضای کسب و کار چه باید کرد؟ با ما همراه شوید:

۱. پیشتازی گرجستان و راه دشوار ایران

از حیث شاخص کل فضای کسب و کار، در بین ۲۰ کشور منتخب، گرجستان، عربستان و بحرین به ترتیب با رتبه‌های جهانی ۱۱، ۱۳ و ۲۰ در بین ۱۸۳ کشور، پیشتاز منطقه هستند. رتبه‌های بعدی به کشورهای امارات (۳۳)، آذربایجان (۳۸)، قطر (۳۹)، قرقیزستان (۴۱)، کویت (۶۱)، قزاقستان (۶۳)، عمان (۶۵)، ترکیه (۷۳) و پاکستان (۸۵) اختصاص دارد. ایران نیز پس از اردن و لبنان به ترتیب با رتبه‌های (۱۰۰) و (۱۰۸) در جایگاه ۱۳۷ دنیا قرار دارد و پس از ایران، سوریه (۱۴۳)، ازبکستان (۱۵۰)، تاجیکستان (۱۵۲)، عراق (۱۵۳) و افغانستان (۱۶۰) هستند. شاخص کل فضای کسب و کار با ۱۰ شاخص شروع به کار، اخذ مجوز، استخدام، ثبت اموال، اخذ اعتبارات، حمایت قضایی، پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی، اجرای قرارداد و تعطیل کردن تعیین می‌شود.

۲. ایستادن روی پله ۴۸ برای شروع کسب و کار

شاخص شروع کسب و کار در ایران، به نسبت خوب و امیدوارکننده است چرا که در پله ۴۸ ایستاده‌ایم و در بین ۲۰ کشور منتخب منطقه، هفتم هستیم. اما فراموش نکنید رتبه گرجستان ۵، عربستان ۱۳، قرقیزستان ۱۴، آذربایجان ۱۷، افغانستان ۲۳ و امارات ۴۴ است. پس از ایران نیز ترکیه در جایگاه ۵۶، عمان ۶۲، بحرین ۶۳، پاکستان ۶۳، قطر ۶۸، قزاقستان ۸۲، ازبکستان ۹۲، لبنان ۱۰۸، اردن ۱۲۵، سوریه ۱۳۳، کویت ۱۳۷، تاجیکستان ۱۴۳ و عراق در جایگاه ۱۷۵ قرار دارند.

در ارزیابی شاخص شروع به کار معیارهایی نظیر تعداد مراحل مورد نیاز، مدت زمان، درصد درآمد سرانه‌ای که برای شروع باید هزینه شود و حداقل سرمایه به نسبت درآمد سرانه محاسبه می‌شود. رتبه قبلی ایران ۹۶ بود که با بهبود ۴۸ پله‌ای، جایگاه کنونی ایران به ۴۸ ارتقا یافته است.

۳. دوندگی برای اخذ مجوزها

برای کاسبی در ایران و گرفتن مجوزهای قانونی باید زیاد دوندگی کرد. برای مثال رتبه ایران در بین ۱۸۳ کشور دنیا جهت اخذ مجوز ساخت یک انبار صنعتی در مقیاس معین ۱۴۱ برآورد شده است و در کشورهای گرجستان (۷)، بحرین (۱۴)، امارات (۲۷)، قطر (۲۸)، عربستان (۳۳)، قرقیزستان (۴۰)، کویت (۸۱)، اردن (۹۲)، عراق (۹۴)، پاکستان (۱۰۵)، لبنان (۱۲۵)، عمان (۱۳۰)، سوریه (۱۳۲) و ترکیه (۱۳۳) زودتر از ایران می‌توان مجوزهای لازم را گرفت. اوضاع برای گرفتن مجوز در دیگر کشورهای منطقه زیاد خوب نیست و رتبه آنها این گونه است: ایران (۱۴۱)، ازبکستان (۱۴۲)، قزاقستان (۱۴۳)، افغانستان (۱۴۹)، آذربایجان (۱۵۸) و تاجیکستان (۱۷۷). در ارزیابی شاخص اخذ مجوزها در ایران، دست‌کم باید ۱۹ مرحله و ۶۷۰ روز سپری کنید و نیز درصد زیادی از درآمد سرانه را هزینه کنید. رتبه قبلی ایران ۱۶۵ بوده که اکنون به ۱۴۱ ارتقا یافته است.

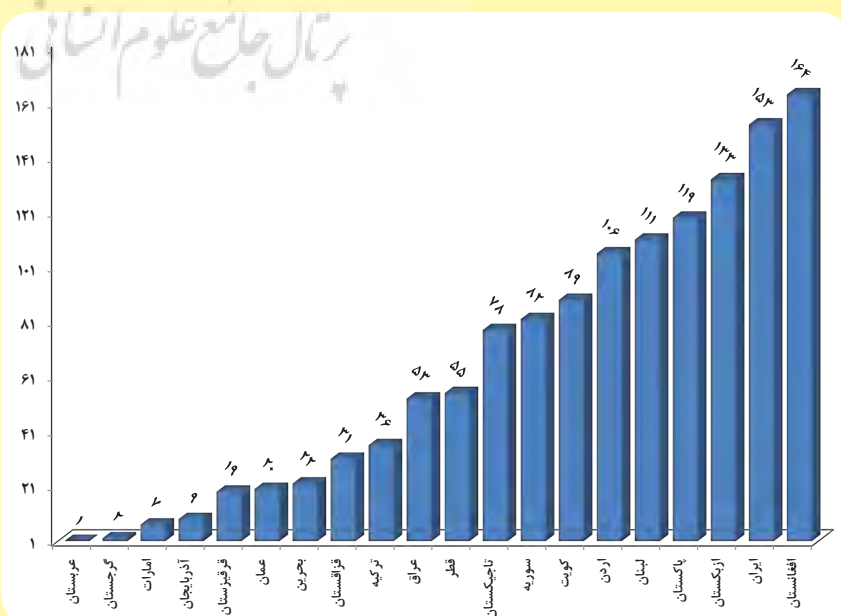
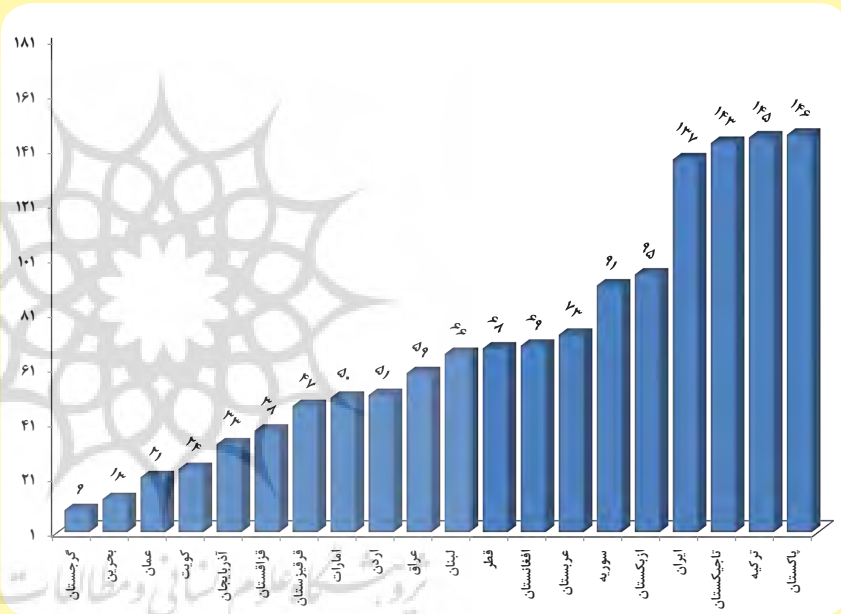
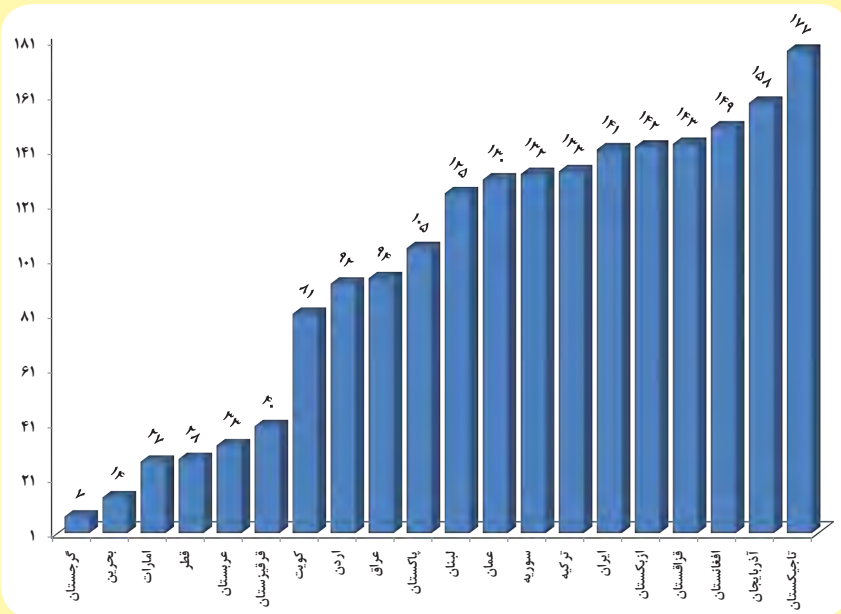
۴. دودسر استخدام و اخراج در تنگای کسب و کار

چه کارآفرین باشید و چه صاحب کارخانه فرقی نمی‌کند، کارفرما محسوب می‌شوید و باید در استخدام نیروی انسانی هزینه زیادی پرداخت کنید. یکی از گره‌های اصلی از قانون کار فعلی ناشی می‌شود که نه کارگر راضی است و نه کارفرما. تنها سه کشور تاجیکستان، ترکیه و پاکستان به ترتیب با رتبه‌های ۱۴۳، ۱۴۵ و ۱۴۶ پس از ایران با رتبه ۱۳۷ قرار دارند. بالاتر از ایران نیز گرجستان (۹)، بحرین (۱۳)، عمان (۲۱)، کویت (۲۴)، آذربایجان (۳۳)، قزاقستان (۳۸)، قرقیزستان (۴۷)، امارات (۵۰)، اردن (۵۱)، عراق (۵۹)، لبنان (۶۶)، قطر (۶۸)، افغانستان (۶۹)، عربستان (۷۳)، سوریه (۹۱) و ازبکستان (۹۵) جای دارند. البته ایران از این حیث نسبت به گزارش قبلی بانک جهانی ۱۰ پله صعود کرده و از رتبه ۱۴۷ به ۱۳۷ رسیده است. دقت کنید که یکی از شاخص‌های اصلی سختی اشتغال است که از حیث دشواری استخدام امتیاز ایران ۱۱، از حیث انعطاف‌ناپذیری ساعت کار ۶۰ و دشواری اخراج ۵۰ از ۱۰۰ امتیاز است، همچنین هزینه غیر دستمزدی کارکنان ۲۳ درصد کل دستمزد را شامل می‌شود و هزینه اخراج بر حسب دستمزد هفتگی ۹۱ هفته برآورد شده است.

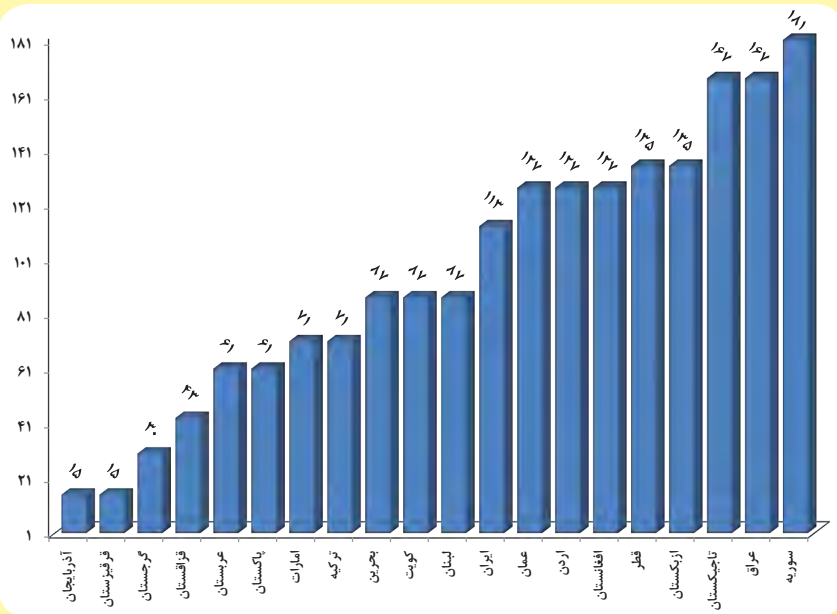
۵. کلاف پیچیده مقررات ثبت اموال

تصور اینکه مراحل ثبت اموال در ایران برای راه انداختن کسب و کار در بین ۲۰ کشور منتخب منطقه تنها از افغانستان بهتر است، دشوار به نظر می‌رسد اما واقعیت تلخی است که باید درباره آن چاره‌اندیشی شود. عربستان و گرجستان رتبه اول و دوم جهان را از این حیث در اختیار دارند و پس از آن امارات (۷)، آذربایجان (۹)، قرقیزستان (۱۹)، عمان (۲۰)، بحرین (۲۲)، قزاقستان (۳۱)، ترکیه (۳۶)، عراق (۵۳)، قطر (۵۵)، تاجیکستان (۷۸)، سوریه (۸۲)، کویت (۸۹)، اردن (۱۰۶)، لبنان (۱۱۱)، پاکستان (۱۱۹) و ازبکستان (۱۳۳) قرار دارند و ایران و افغانستان به ترتیب در رتبه ۱۵۳ و ۱۶۴ جای گرفته‌اند.

کلاف پیچیده مقررات ناظر بر ثبت اموال، رتبه قبلی ایران را تضعیف کرده و از ۱۴۷ به ۱۵۳ تنزل داده است. برای ثبت اموال جهت انجام کسب و کار باید ۹ مرحله را بگذرانید و ۳۶ روز تمام وقت بگذارید و ۱۰٫۵ درصد از ارزش اموالتان را هزینه کنید.

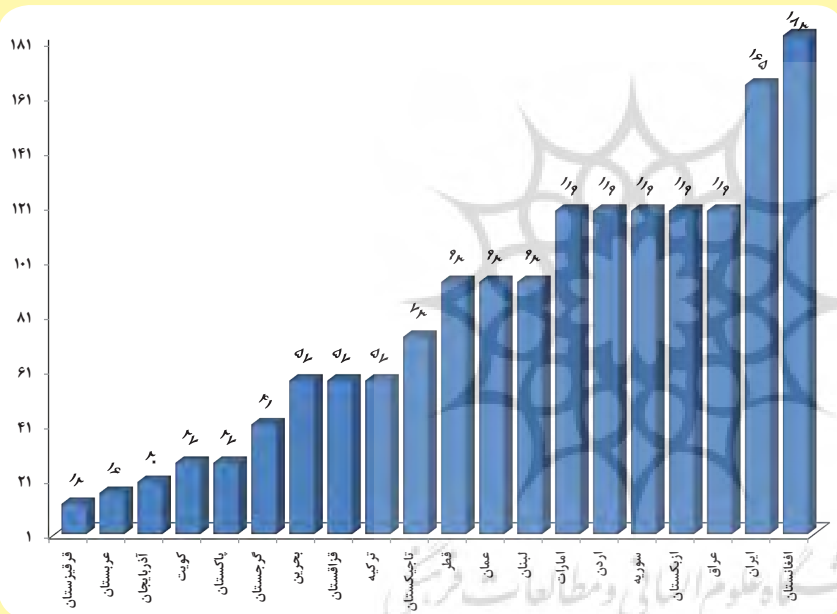

۶. اخذ اعتبارات؛ عبور از دلان‌های تنگ

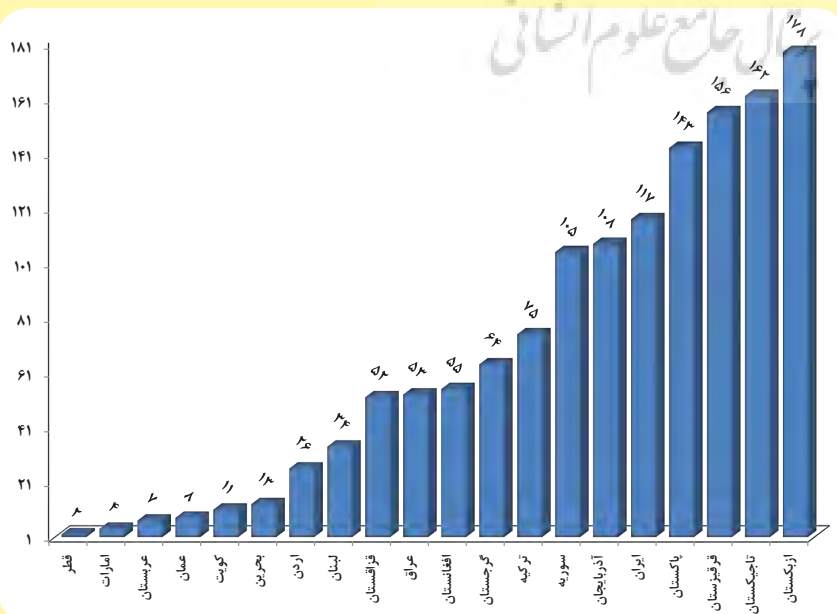
از ۲۰ کشور منتخب منطقه رتبه ۱۱ کشور در شاخص اخذ اعتبارات دو رقمی است و ایران در ردیف سه رقمی‌ها قرار دارد. به رتبه‌بندی کشورها نگاه کنید: آذربایجان ۱۵، قرقیزستان ۱۵، گرجستان ۳۰، قزاقستان ۴۳، عربستان ۶۱، پاکستان ۶۱، امارات ۷۱، ترکیه ۷۱، بحرین ۸۷، کویت ۸۷، لبنان ۸۷، ایران ۱۱۳، عمان ۱۲۷، اردن ۱۲۷، افغانستان ۱۲۷، قطر ۱۳۵، ازبکستان ۱۳۵، تاجیکستان ۱۶۷، عراق ۱۶۷ و سوریه ۱۸۱. شاید رشد مطالبات معوق و تضعیف منابع بانک‌ها باعث شده رتبه ایران از حیث اخذ اعتبارات از ۸۴ به ۱۱۳ سقوط کند. در برآورد شاخص یاد شده، ساختار و قدرت حقوق قانونی شامل ارتباط وام‌گیرنده و وام‌دهنده با وثایق، ورشکستگی و... علنی بودن اطلاعات اعتباری، میزان پوشش اطلاعات مالی افراد توسط بخش دولتی و خصوصی ملاک قرار می‌گیرد و تعداد و مبالغ وام‌ها، بازپرداخت به موقع و... به عنوان نکات مثبت و دیرکرد، عدم پرداخت و ورشکستگی به عنوان نکات منفی محاسبه می‌شود.

۷. حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران؛ یکی مانده به آخر

۱۸ کشور منطقه از حیث شاخص حمایت قضایی از سرمایه‌گذاران از ایران جلوتر هستند. رتبه‌بندی کشورهای منطقه نشان می‌دهد که قزاقستان (۱۲)، عربستان (۱۶)، آذربایجان (۲۰)، کویت (۲۷)، پاکستان (۲۷)، گرجستان (۴۱)، بحرین (۵۷)، قزاقستان (۵۷)، ترکیه (۵۷)، تاجیکستان (۷۳)، قطر (۹۳)، عمان (۹۳)، لبنان (۹۳)، امارات (۱۱۹)، اردن (۱۱۹)، سوریه (۱۱۹)، ازبکستان (۱۱۹) و عراق (۱۱۹) بالاتر هستند و ایران با رتبه ۱۶۵ و افغانستان با رتبه ۱۸۳ در آخر قرار دارند. معیار چیست؟ افشای فعالیت‌های مالی، دسترسی سهامداران جزء به اطلاعات مالی، پذیرش مسئولیت مدیران در صورت احراز اشتباه، قصور یا خلاف منجر به زیان سهامداران جزء از جمله این معیارها به شمار می‌رود و رتبه ایران در گزارش جدید بانک جهانی تنها یک پله بدتر شده و از ۱۶۴ به ۱۶۵ رسیده است.

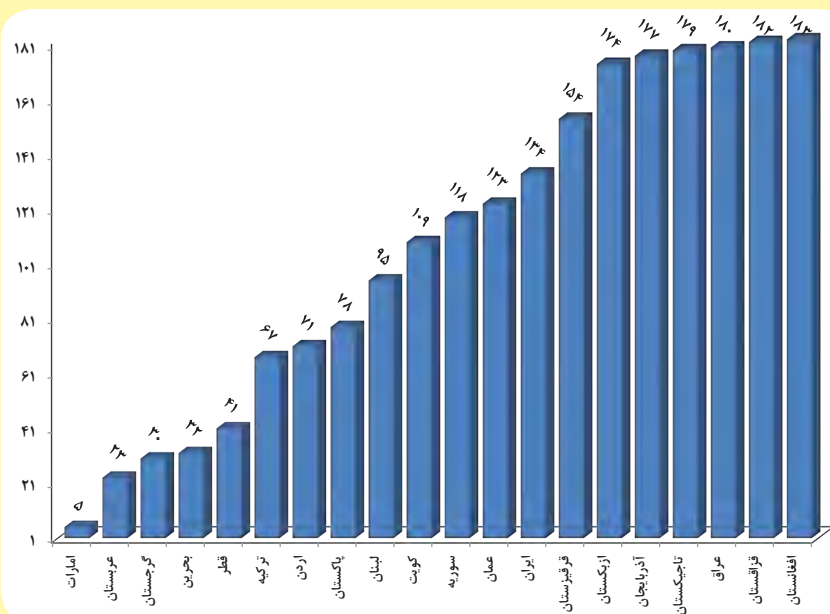
۸. پرداخت مالیاتی بهتر که نه، بدتر شده!

رتبه ایران از حیث پرداخت مالیات با ۱۳ پله سقوط از ۱۰۴ به ۱۱۷ کاهش یافته است. مگر دیگر کشورهای منطقه چه جایگاهی دارند؟ قطر، امارات، عربستان و عمان به ترتیب رتبه‌های ۲، ۴، ۷ و ۸ دنیا را به خود اختصاص داده‌اند و بعد از آن کویت (۱۱)، بحرین (۱۳)، اردن (۲۶)، لبنان (۳۴)، قزاقستان (۵۲)، عراق (۵۳)، افغانستان (۵۵)، گرجستان (۶۴)، ترکیه (۷۵)، سوریه (۱۰۵)، آذربایجان (۱۰۸)، ایران (۱۱۷)، پاکستان (۱۴۳)، قزاقستان (۱۵۶)، تاجیکستان (۱۶۲) و ازبکستان (۱۷۸) قرار دارند. البته این شاخص شامل پرداخت مالیات بر درآمد شرکت‌ها، مالیات مشاغل و مالیات بر ارزش افزوده می‌شود و تعداد مراحل، روش‌ها، دفعات مراجعه و دستگاه‌های مرتبط، تعداد ساعت مورد نیاز برای پرداخت مالیات و کل مالیات قابل پرداخت و هزینه‌های ناشی از آن بر کل سود در ارزیابی کشورها ملاک محاسبه خواهد بود. آیا اجرای نیم‌بند قانون مالیات بر ارزش افزوده باعث بهبود رتبه ایران خواهد شد؟

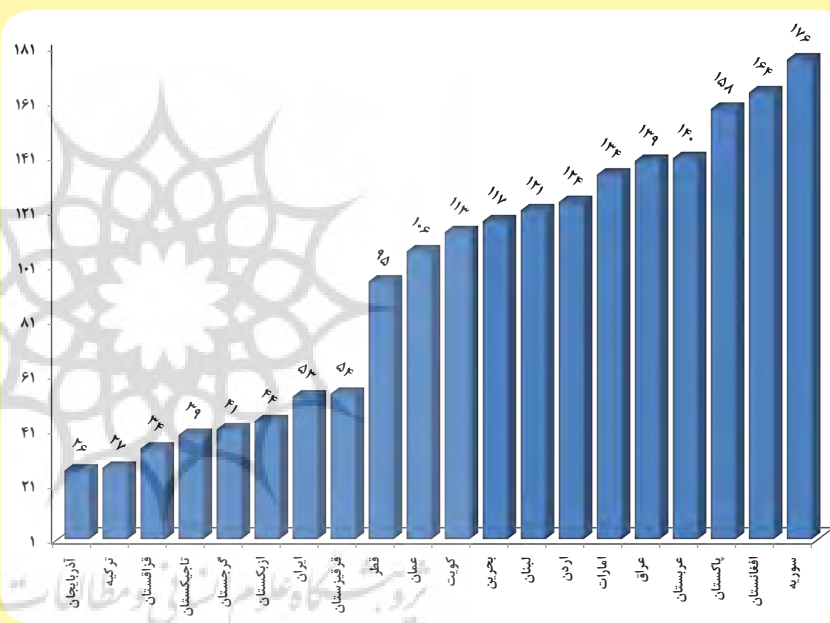
۹. رتبه ۱۳۴ در تجارت خارجی برای ایران

رتبه ایران در تجارت فرامرزی در بین ۱۸۳ کشور جهان ۱۳۴ برآورد شده که بالاتر از ایران، کشورهای امارات (۵)، عربستان (۲۳)، گرجستان (۳۰)، بحرین (۳۲)، قطر (۴۱)، ترکیه (۶۷)، اردن (۷۱)، پاکستان (۷۸)، لبنان (۹۵)، کویت (۱۰۹)، سوریه (۱۱۸) و عمان (۱۲۳) و پایین تر از ایران، کشورهای قرقیزستان (۱۵۴)، ازبکستان (۱۷۴)، آذربایجان (۱۷۷)، تاجیکستان (۱۷۹)، عراق (۱۸۰)، قزاقستان (۱۸۲) و افغانستان (۱۸۳) قرار دارند. البته ایران ۸ پله در تجارت فرامرزی صعود داشته است. اما مهم این است که تعداد اسناد، میزان هزینه و تعداد روزی که باید صرف واردات و صادرات کالا شود، زیاد است. هم‌اینک در ایران برای صادرات باید ۸ فقره سند ارائه داد، ۲۶ روز وقت سپری کرد و به طور متوسط ۱۰۱۱ دلار برای هر کانتینر هزینه پرداخت کرد، اما برای واردات باید ۱۰ فقره سند، ۴۲ روز وقت و ۱۶۵۶ دلار هزینه در نظر گرفت.

۱۰. اجرای قرارداد، وضع ما خوب است

اگر رتبه ایران را در شاخص شروع کار در نظر بگیریم، تردید نکنید که از حیث اجرای قراردادها و کارایی دستگاه قضایی در حل و فصل اختلافات تجاری رتبه ما دو رقمی است و در پله ۵۳ دنیا ایستاده‌ایم، حتی بالاتر از این کشورها: قرقیزستان (۵۴)، قطر (۹۵)، عمان (۱۰۶)، کویت (۱۱۳)، بحرین (۱۱۷)، لبنان (۱۲۱)، اردن (۱۲۴)، امارات (۱۳۴)، عراق (۱۳۹)، عربستان (۱۴۰)، پاکستان (۱۵۸)، افغانستان (۱۶۴) و سوریه (۱۷۶) اما فراموش نکنیم دیگری هم هستند که بالاتر از ما در منطقه قرار دارند، نظیر آذربایجان (۲۶)، ترکیه (۲۷)، قزاقستان (۳۴)، تاجیکستان (۳۹)، گرجستان (۴۱) و ازبکستان (۴۴). البته از حیث اجرای قراردادها و کارایی دستگاه قضایی در حل و فصل اختلافات تجاری در ایران طرفین دعوا دست کم باید ۳۹ مرحله به دادگاه مراجعه کنند و از زمان تشکیل پرونده تا پرداخت خسارت ۵۲۰ روز صبر کنند و ۱۷ درصد از خسارت دریافتی باید پرداخت شود تا به شکایت آنها رسیدگی شود. از حیث این شاخص رتبه ایران تنها یک پله بهتر شده است.

۱۱. از کسب و کار دست نکشید

اگر تصمیم دارید کسب و کار خود را تعطیل کنید، بهتر است کمی صبر کنید چرا که مراحل تعطیلی به آسانی نیست. بانک جهانی گزارش داده رتبه ایران از حیث تعطیل کردن کسب و کار بر اساس بررسی قوانین ورشکستگی در بین کشورهای جهان ۱۰۹ است و پایین تر از بحرین (۲۶)، قطر (۳۳)، قزاقستان (۵۴)، پاکستان (۵۶)، عربستان (۶۰)، عمان (۶۶)، کویت (۶۹)، آذربایجان (۸۴)، سوریه (۸۷)، گرجستان (۹۵)، اردن (۹۶) و تاجیکستان (۱۰۰) و بالاتر از ترکیه (۱۲۱)، لبنان (۱۲۴) و ازبکستان (۱۲۵)، قرقیزستان (۱۴۰)، امارات (۱۴۳)، عراق (۱۸۳) و افغانستان (۱۸۳) قرار دارد. البته رتبه ایران در گزارش جدید با دو پله سقوط از ۱۰۷ به ۱۰۹ به تنزل پیدا کرده است. معیار محاسبه هم این است که از ابتدای تشکیل پرونده تا تسویه حساب کامل با طلبکاران به طور متوسط ۴٫۵ زمان خواهد برد و ۹ درصد از ارزش اموال شرکت به عنوان هزینه‌های قانونی در مراحل مختلف اخذ خواهد شد و طلبکاران دست کم ۲۳ درصد از ارزش اموال شرکت ورشکسته را به جای مطالبات برمی‌دارند. حال می‌خواهید از کسب و کار دست بکشید؟

